

## **SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO KLAIPĖDOS „GILIJOS“ PRADINĖJE MOKYKLOJE TVARKOS APRAŠAS**

### **I. BENDROSIOS NUOSTATOS**

1. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. kovo 22d. įsakymu Nr. V-190 Smurto prevencijos įgyvendinimo mokyklose rekomendacijomis, Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu 2016 m. spalio 18 d. Nr. XII-2685, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu 2017 m. vasario 14 d. Nr. XIII-204.

2. Tvarkos aprašo paskirtis – apibrėžti smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo mokykloje tvarką, kuri:

2.1. įtvirtina, kad visi mokyklos darbuotojai reaguoja į smurtą ir patyčias nepriklausomai nuo smurto ir patyčių formos, turinio, lyties, amžiaus, socialinio statuso, religinės ar tautinės priklausomybės ar kitų asmens ypatybių;

2.2. nustato pranešimų apie smurtą ir patyčias procedūrą (kokia forma, kam ir per kiek laiko apie smurtą ir patyčias praneša mokyklos bendruomenės nariai);

2.3. apibrėžia mokyklos darbuotojų veiksmų seką ir jų tarpusavio bendradarbiavimą, įtarus ar pastebėjus smurtą ar patyčias tarp mokinių;

2.4. nustato, kokių priemonių imasi mokyklos vadovas, gavęs pranešimą, kad mokyklos darbuotojas patiria smurtą ar patyčias ar pats smurtauja ar tyčiojasi;

2.5. apibrėžia smurto ir patyčių atvejų mokykloje registravimo tvarką (patyčių dinamikos analizei ir atitinkamų prevencijos ir intervencijos priemonių planavimui);

2.6. numato švietimo pagalbos ar kitos reikalingos pagalbos (pvz., policijos, medicininės pagalbos) priemones, smurtą ar patyčias patyrusiems ar smurtavusiems dalyviams, stebėtojams (mokiniams), tėvams.

3. Tvarkos apraše remiamasi šiais principais:

3.1. į smurtą ir patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio ir formos;

3.2. kiekvienas mokyklos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie smurtą ir patyčias, privalo reaguoti nedelsiant;

3.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų ar patiriančių smurtą ir patyčias amžiaus ir pareigų;

3.4. su smurto ir patyčių mokykloje prevencijos, intervencijos vykdymo tvarka supažindinami visi mokyklos bendruomenės nariai (su mokiniams apie tai kalbama klasės valandėlės metu, tėvai informuojami elektroninio dienyno pagalba, informacija patalpinama mokyklos elektroniniame tinklapyje, visi mokyklos darbuotojai supažindinami pasirašytinai).

4. Mokykla, vykdydama veiklas, orientuotas į smurto ir patyčių prevenciją, bendradarbiauja su mokinių tėvais, vietos bendruomene, savivaldybėse esančiomis įstaigomis ar organizacijomis, kitais suinteresuotais asmenimis.

5. Mokykloje draudžiama bet kokia smurto ir patyčių forma, nukreipta:

5.1. mokinių prieš mokinius;

5.2. mokyklos darbuotojų prieš mokinius;

5.3. mokinių prieš mokyklos darbuotojus;

5.4. mokyklos darbuotojų prieš kitus šios įstaigos darbuotojus;

5.5. mokinių tėvų (globėjų, rūpintojų) prieš mokinius, mokyklos darbuotojus.

6. Apraše vartojamos sąvokos:

6.1. patyčios – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui, kurios gali būti:

6.1.1. tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos);

6.1.2. žodinės patyčios: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

6.1.3. fizinės patyčios: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

6.1.4. socialinės patyčios: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

6.1.5. kibernetinės patyčios: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

6.2. Smurto ir patyčių dalyviai:

6.2.1. smurtą ar patyčias patiriantis bendruomenės narys - vaikas/mokinys, mokyklos darbuotojas, prieš kurį smurtaujama arba iš kurio tyčiojama.

6.2.3. besityčiojantysis/skriaudėjas – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis smurtą ar patyčias ir/ar prisidedantis prie jų;

6.2.4. smurto ar patyčių stebėtojas – bet kuris bendruomenės narys, matantis ar žinantis apie smurtą ar patyčias ir nesiimantis veiksmų patyčioms stabdyti.

7. Prevencija suprantama kaip priemonės ir būdai, kuriais siekiama užkirsti kelią socialinės rizikos veiksniams atsirasti arba jų įtakai sumažinti, stiprinti apsauginius veiksnius. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio į(si)vertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

8. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus mokyklos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz., patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai mokyklai taikomos prevencijos priemonės yra nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

9. Intervencija suprantama kaip mokyklos vadovo, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų mokyklos darbuotojų (toliau – mokyklos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

## **II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA, PREVENCIJA MOKYKLOJE**

10. Smurto ir patyčių prevencija, intervencija yra svarbi mokyklos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi mokyklos vadovas, Vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, direktoriaus pavaduotojai ugdymui, o jos vykdyme dalyvauja visi mokyklos bendruomenės nariai.

11. Mokyklos vadovas yra atsakingas už mokyklos Tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremto kasmetinio mokyklos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, jo pristatymą mokyklos bendruomenei ir vykdymą.

12. Smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja mokyklos socialinis pedagogas, psichologas ir direktoriaus pavaduotojas ugdymui, sudarantys smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos vykdymo grupę (toliau – Vykdytojų grupė), kurie kasmet:

- 12.1. inicijuoja ir koordinuoja anoniminės mokinių apklausos vykdymą ir apibendrina jos rezultatus;
  - 12.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl mokykloje fiksuotų pranešimų apie patyčias ir atlieka jų analizę;
  - 12.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;
  - 12.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį Vaiko gerovės komisijos posėdyje;
  - 12.5. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl smurto ir patyčių prevencijos, intervencijos priemonių įgyvendinimo mokykloje, mokyklos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;
  - 12.6. teikia siūlymus mokyklos vadovui dėl mokyklos Tvarkos aprašo tobulinimo;
  - 12.7. individualiai dirba su smurto ir patyčių atvejais, kai vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys arba kai į juos kreipiasi klasės vadovas išnaudojęs numatytas pagalbos priemones;
  - 12.8. konsultuoja bendruomenės narius smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos klausimais.
13. Klasių vadovai ir socialinis pedagogas kasmet išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias tarp mokinių, informuoja Vykdyto grupės narius, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis.

### **III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA MOKYKLOJE**

14. Visais smurto ir patyčių atvejais mokykloje kiekvienas mokyklos darbuotojas nedelsdamas įsikiša pastebėjęs smurtą ir patyčias, nutraukia bet kokius smurto ar patyčių veiksmus, jeigu yra būtinybė, smurtą patyrusiam asmeniui suteikia pirmąją medicininę pagalbą, pasirūpina iškviešti bendrąsias pagalbos centro tarnybas (greitąją pagalbą, policiją ar kt.)/mokykloje galinčius pagalbą suteikti darbuotojus ir/ar reaguoja atitinkamai situacijai:
- 14.1. Kai smurtas ir patyčios pastebimos tarp mokinių:
    - 14.1.1. primena mokiniui, kuris tyčiojasi, mokyklos nuostatas ir elgesio taisykles;
    - 14.1.2. informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (1 priedas, kuris yra laikomas pas budinčią ir socialinio pedagogo kabinete) ir patyčių atvejį nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, registruoja pas socialinį pedagogą kabinete esančiame patyčių registracijos žurnale (2 priedas);
  - 14.2. Kai pastebimos kibernetinės patyčios prieš mokinį ar gavus apie jas pranešimą:
    - 14.2.1. išsaugo vykstančių kibernetinių patyčių įrodymą;
    - 14.2.2. informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie smurtą ir patyčias, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (1 priedas) ir patyčių atvejį nedelsiant, bet ne vėliau kaip kitą darbo dieną, registruoja patyčių registracijos žurnale (2 priedas);
  - 14.3. Kai smurto ir patyčių situacijoje vienas iš dalyvių yra suaugęs bendruomenės narys, tiesiogiai informuoja Vykdyto grupės narį, pateikia pranešimą apie smurtą ir patyčias (1 priedas) ir atvejį registruoja patyčių registracijos žurnale (2 priedas); .
15. Visais smurto ir patyčių atvejais kiekvienas mokinys, kuris patiria smurtą arba patyčias, arba yra stebėtojas, arba matęs ir žinantis apie smurtą ir patyčias, nedelsiant informuoja bet kurį ugdymo įstaigos darbuotoją, kuriuo pasitiki, ir klasės vadovą apie patirtas ar matytas patyčias. Apie patirtas ar matytas patyčias gali pranešti parašęs laišką į mokyklos anoniminę dėžutę „Pasidalink, kodėl sunku“, kurią periodiškai tikrina įstaigos socialinis pedagogas.
16. Visais smurto ir patyčių atvejais smurtą ir patyčias patiriančio mokinio tėvai/globėjai/rūpintojai arba tėvai/globėjai/rūpintojai, žinantys apie klasėje vykstančias patyčias, nedelsiant informuoja klasės vadovą ir/ar socialinį pedagogą apie mokinio patiriamas patyčias.

17. Klasės vadovas gavęs informaciją apie smurtą ir patyčias tarp klasės mokinių nedelsiant:

17.1. išsiaiškina ir įvertina situaciją;

17.2. užpildytą pranešimą apie smurtą ir patyčias (1 priedas) tą pačią dieną perduoda socialiniam pedagogui, atvejį registruoja smurto ir patyčių registracijos žurnale (2 priedas);

17.3. organizuoja individualius pokalbius su smurto ir patyčių dalyviais, informuoja nepilnamečių mokinių tėvus/globėjus/rūpintojus (elektroninio dienyno pagalba/telefonu arba pagal poreikį pakviečia mokinių tėvus dalyvauti individualiame pokalbyje);

17.4. vykdo tolesnę smurto ar patyčių situacijos stebėseną;

17.5. nesibaigus smurto ir patyčių situacijai, jai kartojantis, informaciją perduoda Vykdyto grupės nariams ir pateikia visas turimas užpildytas formas ar turimą informaciją raštu;

17.6. kai fiksuojamas fizinis mokinio sužalojimas, nedelsiant informuoti mokyklos vadovą, mokinių tėvus, užpildyti pranešimą apie smurtą ir patyčias (1 priedas) ir informaciją perduoti Vykdyto grupei, kuri organizuoja darbą su nukentėjusiu ir smurtavusiu mokiniu.

18. Socialinio pedagogo ar kito Vykdyto grupės nario veiksmai, kai smurto ir patyčių forma nukreipta mokinių prieš mokinius, mokyklos darbuotojų prieš mokinius, mokinių prieš mokyklos darbuotojus, mokinių tėvų/ globėjų/ rūpintojų) prieš mokinius:

18.1. priima pranešimą apie patyčias (1 priedas);

18.2. prireikus, inicijuoja Vykdyto grupės pasitarimą arba informuoja mokyklos direktorių;

18.3. prireikus, suderina Vykdyto grupės veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, psichologo, socialinio pedagogo pagalba, kt. priemonės), esant poreikiui koreguoja veiksmų planą;

18.4. su sudarytu Vykdyto grupės veiksmų planu ir su jo nevykdymo pasekmėmis supažindina smurto ir patyčių dalyvius ir nepilnamečių mokinių tėvus/globėjus/rūpintojus;

18.5. esant sudėtingam smurto ar patyčių atvejui (kai kreipiasi klasės vadovas) inicijuoja Vykdyto grupės pasitarimą, o prireikus ir Vaiko gerovės komisijos posėdį atvejui aptarti ir situacijai įvertinti;

18.6. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui), arba jei numatytas veiksmų planas teigiamo rezultato neduoda, smurto ir patyčių sustabdyti nepavyksta, informuoja mokyklos vadovą ir kreipiasi į policiją ir VTAS;

18.7. sistemina ir analizuoja pranešimų apie patyčias, kur vienas patyčių dalyvis suaugęs bendruomenės narys formas (1 priedas);

19. Mokyklos vadovo veiksmai:

19.1. gavęs informaciją apie administracijos atstovo, mokytojo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo patiriamas patyčias arba jiems pasityčiojus iš mokinio:

19.1.1. veda individualius pokalbius su skriaudėju ir skriaudžiamuoju;

19.1.2. rekomenduoja smurtavusiam ar smurtą patyrusiam asmeniui kreiptis psichologinės pagalbos;

19.1.3. supažindina su rekomendacijų nevykdymo pasekmėmis skriaudėją;

19.1.4. ypatingais atvejais (esant fiziniam smurtui) informuoja policiją ir VTAS.

19.2. Kai smurtauja ar smurtą patiria mokinys:

19.2.1. imasi priemonių, kad jo vadovaujamos švietimo įstaigos mokiniai, jų tėvai/globėjai/rūpintojai turėtų galimybę neatlygintinai gauti psichologinę pagalbą;

#### **IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS**

20. Visi dokumentai, esantys vaiko/mokinio asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiko/mokiniu ir/ar jo asmeniniu gyvenimu yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas ir užtikrinti vaiko/mokinio teises ir teisėtus interesus.